

Texten är automatiskt genererad. Vi har i nuläget endast möjlighet att erbjuda transkriberingar i obearbetad form

För det finns ju rapporter som konstaterar att vi i Sverige är sämre än andra jämförbara länder på att bedriva forskning och innovation gentemot jordbruket. Det här skapar också en framtidstro. Om man får det att fungera. Vi ser också i utvärderingen att Landsbygdsnätverket har lyckats väl i sin roll att samordna AKIS i Sverige.

Och. För att utveckla. Jordbruket och göra det ännu mer hållbart så behöver kunskapsflödet mellan lantbrukare, forskare, rådgivare och andra aktörer förbättras. Eller som Jordbruksverket uttrycker det. Spridningen av kunskap från forskning och försök behöver öka samtidigt som jordbrukets behov behöver lyftas in till forskningen och det är vad AKIS vill bidra till.

AKIS står för Agriculture Knowledge and Innovation Systems, fritt översatt kunskaps- och innovationssystem för lantbruk. Och idag pratar vi om vad det är, hur det hittills fungerat och hur utvecklingen kan stärkas av Sveriges nya strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken. Ni lyssnar till Landsbygdsnätverkets podd Landet - podden bortom storstaden. Jag heter Helene Almqvist och säger välkomna till Lisa Blix Germundsson, Magnus Börjesson och Maria Adelfelt. Tackar Hej. Tack. Jag tänkte att ni skulle få presentera er själva och Lisa. Vem är du? Jag är forskare och projektledare på SLU i Alnarp och vi har bland annat utvärderat de första avslutade EIP-Agri projekten. Jag har skrivit en nationell rapport om AKIS i Sverige, och vi har också ganska nyligen gett ut en bok om samverkan för kunskapsutveckling inom hållbart lantbruk. Och Magnus Börjesson. Ja, jag är ordförandeför AKIS analysgrupp och jag är det i min roll som ordförande för AgroÖst ideell förening, som är en nätverksbaserad verksamhet i östra Sverige med noder i de olika länen.

Och sen driver du. Sen är du själv lantbrukare och driver Högåsa gård mellan Motala och Linköping, eller hur? Det stämmer bra. Jag driver lantbruk med grisar och växtodling med ekologisk drift där. Och Maria Adelfelt, Senior konsult på Sweco, Samhällsanalys och strategi och jag tillsammans

med mina kollegor Fredrik Svensson och Vera Stafström har precis avslutat en utvärdering av den strategiska planens bidrag till lantbrukets kunskap och innovationssystem.

Magnus. Detta kunskaps- och innovationssystem för lantbruk kan du som jobbar hands on inom jordbruket berätta vad de här systemen innebär rent konkret i praktiken.

Ja, det är ju ganska mycket de innebär för oss, och man kan väl börja med att säga att det är utgångspunkt från Företagarbyn, och i mitt fall då som lantbruksföretagare inom några olika inriktningar, så har jag mina egna system runt omkring mig som är ganska specifika för olika produktionsgrenar, och de kan bestå av både aktörer runt som främjar rådgivning och främjar den verksamheten som jag håller på med. Men det är också mina kollegor ska man ju understryka.

Det är ett helt nätverk av olika kontaktytor och relationer. En del av dem hör till det här området vi pratar om idag. De strategiska planen. Maria. År 2023 så förnyades jordbrukspolitiken i Sverige och resten av EU, och varje land har nu skrivit en strategisk plan för hur vi ska genomföra den gemensamma jordbrukspolitiken fram till 2027, och där står det till exempel vilka mål vi ska uppnå inom jordbrukssektorn. Vilka verktyg finns i den här strategiska planens som stärker utvecklingen med fokus på just AKIS? Det finns i den strategiska planen ett tvärgående mål och det är inriktat på att modernisera jordbruket genom kunskap, innovation och digitalisering. Och kopplat till det föregående målet så finns det tre olika stöd som myndigheter, kommuner, regioner, föreningar och företag kan söka.

Ena stödet är Stöd till kompetensutveckling. Det kan vara rådgivning, utbildning, fält- och gårdsvandringar. Gårdsvandringar. Gårdsvandringar. Vad är det? Att man får komma ut under handledning men få se det i praktiken. Man kan ta del av en viss jordbruks teknik, en viss metod och då träffas man gemensamt och det blir i och med att man är i en grupp och tittar på det här och utbyter erfarenheter, så blir det en väldigt bra form för kunskapsutbyte, spännande och lärande. Det finns också ett andra stöd för stöd i samarbete, och som det låter så ska det främja ökad samverkan och det här kan också myndigheter, kommuner, regioner,

föreningar och företag söka via Jordbruksverket och inom stöd till samarbete. Då är det väldigt fokus på väldigt praktiska försök och tester och det vi såg inom vår utbildning, till exempel hur man kunde använda solpaneler inom lantbruket

och det tredje stödet i innovationsstödet EIP-Agri. Och det är två delar. Det är dels ett mindre stöd för att bilda en innovationsgrupp och dels genomförande av egna innovationsprojekt. Lisa du jobbar ju med innovationsstödet EIP-Agri. Hur är kopplingen mellan det och AKIS? Ja, man kan säga att EIP-Agri är ett av de verktyg som finns i verktygslådan. Precis som Maria nämnde här för att stärka och utveckla AKIS.

Och i vilken utsträckning stärker det AKIS i Sverige? EIP-Agri tillhandahåller resurser för de som vill testa en idé och utveckla en innovation i samarbete. Man kan inte bara vara en själv som gör det. Man måste vara minst två parter och det ska vara minst två parter av tre företagare, Rådgivare eller forskare. De tre grupperna.

Tanken är att stödet ska vara. Ska kunna bygga den här bryggan mellan forskning och praktik egentligen. Är det dåligt med bryggan mellan forskning och praktik? Ja, det är ju analysen som gjordes för kanske åtminstone 15 år sedan på EU-nivå. Att det kunskapsinnovationssystem inom jordbruk som då fanns sett över EU-nivå, var inte välfungerande, och den primära orsaken till det var bristen på kommunikation mellan just forskningssfären och lantbrukssfären. Det praktiska lantbruket eller praktikerna kan man säga.

Och nu har det här börjat bli lite bättre. Stöden alltså. Det som hände då var att man utifrån det här började forma de policier som har påverkat både förra och den nuvarande CAP-perioden och där är EIP-Agri en del i det. Men det finns också fler delar som syftar till att bygga den här bryggan.

Magnus, du jobbar ju regionalt med AKIS-arbetet heter det, och jag läste en artikel på Landsbygdsnätverkets webbdär en projektledare vid Miljömatematik, Jessica Johansson, sa att det finns otroligt många smarta lösningar ute på gårdarna som inte sprids vidare till grannar och andra i systemet. Vad säger du om det? Ja, men det kan inte sägas bättre än så, utan det är ett otroligt innovativt uttryck ute på

gårdarna i allt från den lilla lösningen till smarta koncept så att det pågår hela tiden. Men den här gräsrotsbaserade kan man säga, innovationen som sker ute på lantbrukar-nivån och på företagarnivån. Den är svår att lyfta och den är svår att sprida. Och där i liggerväl det här arbetet med EIP-Agri som ett verktyg som kan hjälpa till i de här processerna. Att jobba regionalt är ju en del i det här, att se till att det får sin spridning. Hur skulle du säga att man bedriver det här arbetet med kunskaps och innovationsflöden inom ett begränsat geografiskt område bäst? Jag tror att vi tycker oss ha sett att vi håller på nästan i 20 år med AgroÖst-utvecklingen. Allt ifrån uppstart, Vreta Kluster och sedan de noderna som finns i länen i östra mellansverige. Här och där ser vi ju att vi har fått ett väldigt stort intresse för den typen av aktiviteter som har den här uppgiften att samla och sprida innovationer och nyheter och information om möjligheterna i de här främjarsystemen.

Jag kanske skulle trycka speciellt ändå på det här med bryggan till akademien. Där i mitt i min region i östra Sverige. Där har vi sett att arbeta med Agtech Sweden, till exempel vid Linköpings universitet, har knutit oss nära mellan akademien och praktiken så att det går att göra på olika sätt. Och det är väldigt roligt att se att det rör sig framåt nu tycker jag. Ja, det skulle jag säga. Det där måste ju vara jätteroligt. Ja, det är det. Och man kan säga att det här skapar också en framtidstro. Om man får det att fungera. Och det skapar också möjligheter för unga att se att här finns en satsning som leder framåt.

Lisa, du kom i slutet av förra året med en rapport där du har tittat på Sveriges AKIS-system.

Vad skulle du vilja lyfta fram som de viktigaste resultaten från den rapporten? Ja just det, det var en uppdatering av. Det har gjorts två sådana här rapporter tidigare och det här var den tredje som jag fick förmånen att jobba med nu. Och jag måste säga att det här gjordes i ett europeiskt perspektiv, för att alla Europas länder skulle göra det här. En sådan här beskrivning av sina agrara kunskaps- och innovationssystem. Och det här hänger ihop med jordbrukspolitiken och den nuvarande Cap-perioden där man ska det. Alla medlemsländer uppmanas att kartlägga sina AKIS och föreslå åtgärder för att stärka och utveckla dem. Och i ett europeiskt perspektiv så måste man

först konstatera att Sverige är ett enormt stort land, ytmässigt och väldigt avlångt och har väldigt stora skillnader klimatmässigt, geografiskt inom landet. Och vi har bara sju procent åkermark, vilket är väldigt lite i ett europeiskt sammanhang också. Och vår åkermark är framför allt distribuerad i vissa södra halvan av landet kan man väl säga. Till exempel i Skåne är nästan hälften av all mark åkermark. Men i Norrland är det mindre än en procent. Och det här påverkar förstås våra förutsättningar att bygga ett kunskaps- och innovationssystem för lantbruket. Maria i din roll som konsult för Sweco har du alltså, som du nämnde, arbetat med en utvärdering av stöd till kompetensutvecklings- och strategiska planens bidrag till AKIS på uppdrag av Jordbruksverket. Finns det något i resultatet som du blev glatt överraskad av?

Ja, det intressanta tycker jag, att vi fick göra en utvärdering av det strategiska planen i pågående. Det var väldigt öppet tycker jag, att Jordbruksverket vill göra den typen av mitt utvärdering för att kunna göra justeringar och se om det finns. Finns det vissa typer av stöd som vi behöver ställa om på något sätt eller rikta? Vi ser ju i utvärderingen av de tre stöden har en stor potential att stärka det svenska AKIS. De kompletterar varandra. De här tre stöden tillsammans kommer att främja en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks sektor. Vad, om det går att lyfta fram något av det som kanske fungerade mindre bra som man behöver verkligen fokusera på att förbättra. Det som kom upp vi gjorde ju väldigt mycket intervjuer i vår utvärdering, och det är en sak som vi har föreslagit i vår rapport. Det är att när man ansökningstiden att effektivisera handläggningen av ansökningar så att de tajmar rätt med de tidpunkter då lantbrukare kan delta i insatser. Det finns ju vissa tider på året som det är svårt att delta som lantbrukare också, speciellt om det är sådana projekt där det handlar till exempel om att utveckla nya odlingsmetoder till exempel. Det är väldigt säsongsberoende och då är det väldigt viktigt att ansökningarna handläggs, att projekten kommer igång vid rätt tidpunkt så att det rullar på bra. Vi ser också i utvärderingen att Landsbyggsnätverket har lyckats väl i sin roll att samordna i Sverige. De fyller en väldigt viktig funktion just för att bidra deras bidrag till AKIS. På vilket sätt har de lyckats bra?

Landsbygdsnätverket utgörs av 120
medlemsorganisationer som representerar civilsamhälle,
näringsliv, rådgivning, forskning och utbildning och
myndigheter och kopplat till att man också jobbar med de tre
analysgrupperna

AKIS, hållbara gröna näringar och stärkt
landsbygdsperspektiv så får man en väldigt bra samordning.
Vi ser också att man jobbar med behovsinventering på ett
systematiskt sätt och ser och förstår hur behoven ut. Och
det bidrar till att öka kunskapsläget på sikt inom
jordbrukssektorn. Jag tycker man kan från mitt håll
understryka att Landsbygdsnätverkets insatser för att få det
här att utvecklas och den typen av samordningsfunktioner
man har, det måste man ju faktiskt som företagare värdera.
Att det finns en sådan lyhördhet och ett stort engagemang för
att förbättra de här processerna. Det uppskattas verkligen.
Och jag vill gärna lyfta fram att Landsbygdsnätverket har en
innovationssupport

som erbjuder stöd till de som vill söka innovationsstödet EIP-
Agri och i vår utvärdering så framkommer att
innovationssupporten är mycket uppskattad. Magnus Vilka
delar ser du som mest relevanta bland de verktyg som finns i
den strategiska planen?

Ja, det är väl så att de här som ligger lite mer med längre
tidsspann, som inte är tillfälliga utlysningar utan som man kan
räkna med. De tror jag har en större impact och större
möjlighet att påverka och bli mer relevanta. De mer riktade
utlysningar som kommer så kanske med lite kort ställtid och är
svårt att riktigt nyttiggöra och kanske inte får så stort söktryck.
Det blir svårare.

Ja, hade du nåt förresten, Maria att tillägga?

Ja, det vi också såg i utvärderingen, det var att i vissa
fall mindre lantbruksföretagare kan ha svårt att ligga ute med
medel.

Och det där såg vi en risk. Så det har liksom flaggat för att
det är. Då kan man göra att man inte söker de här stöden utan
man hittar andra vägar. Jaha, vad kan man göra åt det?
Det är oftast lantbruksföretagare gör att man går ihop för att
just överbygga problemet med finansiering

eller gå ihop med ett större lantbruksföretag, till exempel, för att på så sätt kunna söka stöd. Och då är det större lantbruksföretag, oftast den som är projektägare. Känner du igen det här, Magnus? Jo, men det är en riktig utmaning faktiskt. Runt just EIP-stödet som sådant. För det är egentligen inte bara mindre lantbruksföretag eller företagare överhuvudtaget som har svårt att finansiera den här typen av processer. I och med att man får agera bankså att säga i projektet under projektets gång, utan även organisationer som i vårt fall AgroÖstvi har inte den finansiella bodyn, utan det blir ju kanske också många gånger större aktörer som kan gå in och agera buffert och bank i de här sammanhangen. Och det i sig skulle jag säga just i vårt fall i östra Sverige har vi inte riktigt lyckats med den processen och få det att fungera bra, så att västra Sverige och Agroväst och RISE har varit väldigt duktiga och bra på att backa upp den här typen av projekt. Det är en väldigt central fråga faktiskt. Absolut. Lisa. Det här med att man ska öka kunskap och innovationsflödet mellan forskning och hands on verksamhet. Har forskningen finansiering som kan bidra till det?

Ja, men generellt är det ju så att forskningsfinansiering allt mer efterfrågar när man skriver förslag eller skickar in ansökningar, att samhällsaktörer ska vara med och att nytta för samhället ska vara mycket tydligare beskriven än så. Det är en generell trend som inte bara gäller lantbruk. Och samhällsaktörer kan vara. Det kan ju vara företag, myndigheter, kommuner ja, vem som nu berörs av den forskning som ska genomföras. Branschorganisationer eller vad det kan vara för någonting.

Magnus Vad ser du som nästa steg vad gäller utvecklingen av AKIS i Sverige? Ja, ett steg tror jag är att fortsätta på den väg som jag tycker har inletts nu de senaste åren med att satsa på kunskapsutveckling, utveckling och kunskapsöverföring. Inte minst genom de nya och gemensamma plattformar som man håller på att arbeta med nu på olika områden. Jag tror också att samordna nationellt som vi gör nu och inte minst i AKIS-analysgrupp, har ju ett sammanhang där vi har en bra överhörning mellan ett flertal olika aktörer och naven, men att också få det att hänga ihop med de regionala insatserna. Det tredje steget, som också ligger i vårt uppdrag och i AKIS

analysgrupp, är ju att jobba med omvärldsbevakning och internationella uppkopplingar eller bevakningar. Där tror jag att vi har rätt mycket att hämta framåt. Vi har väl inte riktigt den starka traditionen att hämta hem internationell kunskap och kunskapsöverföring på det viset. Och inte heller idéer på det sättet som vi borde. Tycker jag. Så där skulle jag tro att vi kommer att komma längre. Vi är i alla fall på gång med det. Jag har börjat lite med sådana internationella samarbeten. Ja, och framför allt omvärldsbevakning där vi har tittat på hur våra grannländer i Finland, Danmark och nu senast Irland har ordnat sina system och med framgång hittat lösningar som vi kanske kan använda i Sverige.

Vi kanske ska börja med internationella gårdsvandringar? Ja, faktum är ju att det tidigare har gjorts. Eller det görs ju löpande hela tiden. Men den typen av blandade grupper så att säga mellan rådgivare, lantbrukare och forskare till exempel, som har utbyte med och och studiebesök eller projektutbyten. Och det tror jag skulle vara en injektion till oss att vi fick på ett enkelt sätt mer direkt kunskap på det här viset.

Magnus är inne på en viktig sak, nämligen att hämta inspiration och idéer från länder som vi tycker är framgångsrika. För det finns ju rapporter som konstaterar att vi i Sverige är sämre än andra jämförbara länder på att bedriva forskning och innovation gentemot jordbruket, och sämre på att samverka mellan offentliga, privata och akademiska aktörer. Och det är bland annat Agri Food Economics Centres som har publicerat den här typen av rapporter. Och då måste man naturligtvis titta på vad andra länder gör.

Och en sak som jag tror andra länder gör bättre är att man har en bättre samverkan och en bättre dialog.

Och man gör kanske lite mer fokuserade inriktningar. Man bestämmer tillsammans en vision eller en ännu tydligare riktning och fokuserar på att jobba det och kraftsamlar kring det. För att. Det svenska EIP-programmet har bland annat fått kritik av författare Ekeberg med flera från Umeå universitet. Att målen är för många och för vaga, och att det är svårt att utföra någon egentlig styrning av hur medlen används.

Jag tror det finns all anledning att se på grannländersom vi tycker är framgångsrika, och se vad som skulle kunna, vilka idéer som skulle kunna gå att hämta hem och implementera här i Sverige. Jag kan bara instämma i det som Lisa säger. Vi gjorde en internationell utblick i vår utvärdering också. Lyfta exempel. Man kan inspireras av bland annat Finland och Nederländerna och såg att det finns saker man kan inspireras av, till exempel hur man har lagt upp metodiskt, hur man arbetar med AKIS som Lisa är inne på, det finns mycket där. Det är alltid bra att höja blicken och titta ut lite grann och se vad våra grannländer och vad man kan ta för lärdomar. Lisa, vad säger du? Ja, jag tänker också att det man skulle behöva göra kanske att fundera över. Vilken syn har vi på det system som är relevant för oss för att verkligen skapa effekt för den, den målgrupp vi vill nå, så att säga. Har vi en relevant systemsyn för att till exempel Sweden Food Arena har varit inne på att AKIS i benämningen jordbrukets kunskaps och innovationssystem är för snävt, därför att det hänger så väldigt mycket samman med till exempel livsmedelsindustrin och livsmedelsaktörers kunskaps- och innovationssystem. Eftersom jordbruket är inte isolerat utan hänger i allra högsta grad samman med livsmedelssystemet också. Men så har man inte jobbat eller tänkt policymässigt riktigt i det här fallet. Det finns, men det finns anledning att fundera över hur drar vi systemgränserna när vi vill gynna den grupp vi tänker på? Hur bör systemgränserna se ut?

Magnus Vad eller hur tänker du? Jag kan inte annat än understryka det. Både Lisa och Maria lyfter att just kopplingen med lantbrukets som en viktig del i både livsmedelsvärdekedjan också i ett näringsliv som står inför både geopolitiska utmaningar och klimatförändringar och anpassningsbehov har en väldigt viktig roll. Och om vi börjar med livsmedels värdekedjan så är det ju mycket som går att bidra med om man kopplar ihop kedjorna och skapar större värden genom att tänka i kedjemodellen, och det tror jag kommer att vara helt avgörande framåt att vi arbetar vidare med det. Tack så väldigt mycket för att ni ville vara med och prata om det här! Lisa Blix Germundsson, Magnus Börjesson och Maria Adenfelt. Tack! Toppen! Tack så mycket! Tack för idag. Här är Landsbyggsnätverkets podd Landets slut för idag. Men om ni vill veta mer om kunskaps och

innovationssystemen så kan ni gå in på vår webboch skriva
AKIS i sökrutan. Då dyker ett och annat matnyttigt
upp. Producent var Ingrid Whitelock och jag heter Helene
Almqvistoch säger stort tack för att ni har lyssnat.
Slut på transkribering.

